

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

בין שמים לארץ: הסכסוך על מסגד אל-אקצא והר הבית - 56175

תאריך עדכון אחרון 14-03-2023

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר ערן צדקיהו

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Eran.Tzidkiyahu@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד' 15:00-16:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הר הבית הוא ציון. והשיבה לציון היא האתוס המכונן של הציונות. קדושת מסגד אל-אקצא והשמירה עליו בחיק האסלאם היא האתוס המכונן של התנועה הלאומית הפלסטינית. ההר הקדוש הוא לא רק הלב הפועם של שתי הדתות הגדולות בארץ וערך מוגן בהתגבשותן הלאומית והדתית, הוא גם הזירה הסימבולית, הרגישה והנפיצה ביותר בסכסוך היהודי-ערבי בארץ הקודש והמדרון החלקלק שדרכו, פעם אחר פעם, מתח הופך לאלימות. במהלך הקורס נקרא טקסטים בנושא ההר הקדוש, נלמד על הגישות השונות ביהדות ובאסלאם כלפיו, נתמקד בהקשר הגיאופוליטי ונבחן כיצד הדינמיקה והממשק שבין יהודים, מוסלמים והרשויות השונות הקשורות במקום מובילות שוב ושוב לאסקלציה ולאלימות. בנוסף נעסוק בגישות השונות לגבי הסדרים מדיניים בהר תוך כדי שימת לב לפער הנורמטיבי שבין חוק וממשל במדינה מודרנית לבין מערכות נורמטיביות שונות המנהלות הלכה למעשה את המקומות הקדושים המרכזיים הנתונים בסכסוך מתמשך.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא ללמוד על ולהבין את התפקיד המרכזי שההר הקדוש משחק ביחסי יהודים-ערבים בארץ הקודש תוך כדי שימת דגש על נקודות המגע, החיכוך הממשק בין השחקנים השונים באתר.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:
בסיום הקורס הסטודנטים יהיו מסוגלים:

להבין את סוגיית ההר הקדוש על מורכבותה הן מנקודת מבטם של יהודים ישראלים והן מנקודת מבטם של מוסלמים פלסטינים.
להכיר את תפקידם של מקומות קדושים בסכסוך לאומי בעל מרכיב דתי-אתני כמו גם את פער הנורמטיבי שבין חוק המדינה וריבונותה לבין הנורמה הדתית במקום הקדוש.

דרישות נוכחות (%) :

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
חלק א: מבוא כרונולוגי

1. מקום קדוש ומקום לאומי, על מקומות קדושים בסכסוך. היכרות עם המבנה הפיזי של ההר הקדוש.
2. הר הבית ביהדות (בית ראשון, שיבת ציון, בית שני, חורבן, גלות וגאולה); אל-חרם אל-קודסי א-שריף ומסגד אל-אקצא באסלאם.

3. דינמיקה של סכסוך: הר הבית/אל-אקצא בשלהי התקופה העות'מאנית ובתקופת המנדט הבריטי (חלק ב: ציר תימתי (רעיוני)

4. מבט משווה: ציון והרעיון הלאומי היהודי / אל-אקצא והתנועה הלאומית הפלסטינית

5. הסטטוס קוו כמודוס ווינדי: ההסדרים בשני העשורים הראשונים לשלטון ישראל 1967-1996

6. "הר הבית בידינו" / "אל-אקצא בסכנה": ההתלכדות הפיזית והרעיונית סביב ההר הקדוש אחרי מלחמת 1967 ויצירת אתוס דתי-לאומי חדש.

7. ההר ותהליך השלום: סלע קיומנו והתמוטטות הסטטוס קוו 1990-2000

חלק ג: התפתחויות אחרונות, אפשרויות לניהול ודה-אסקלציה באתר הקדוש

8. מקמפ דייוויד לאנתפאדת אל-אקצא ועד להתנתקות: 2000-2005

9. התלכדות סביב ההר בראשית המאה ה-21: עשור של שינויים 2005-2015

10. הסדרים לניהול ההר במציאות משתנה: אנתפאדת הסכינים של 2015, סאגת המגנומטרים של 2017, באב א-רחמה 2019 ועד ימינו.

11. הכחשת הזיקה: "ירושלים לא מופיעה בקוראן", "לא היה בית מקדש"

12. מפגש סיכום.

חומר חובה לקריאה:

Chidester, David, and Linenthal Edwards T. (eds.). *American Sacred Space*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 1995. Read the introduction.

כהן, הלל. הציונות והר הבית, התנועה הלאומית הפלסטינית ואל-אקצא: מבט משווה, בתוך המזרח החדש נ"ז 2018: 107-125.

חומר לקריאה נוספת:

בהט, דן. הר הבית : המתחם הקדוש בירושלים, החברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה 2020.

Eliade, M. (1959). *THE SACRED AND THE PROFANE: THE NATURE OF RELIGION*. New York : Harper & Row, pp. 20-65.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 80 %
הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 10 %
נוכחות

מידע נוסף / הערות: